

BURSA'DA ANADOLU MEKTEBİ EDEBİYATIN İZİNDE

Okulumuzda, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY 'un Kültür Bakanları Daimî Konseyi kararıyla “2022 Türk Dünyası Kültür Başkenti” seçilen Bursa’da, Anadolu Mektebi öğrencilerinin Türk edebiyatı kapsamındaki çalışmalarının değerlendirildiği bir program gerçekleştirildi.

■ Mustafa BAŞPINAR

Anadolu Mektebi'nin 18-22 Eylül 2022 tarihleri arasında yaklaşık 90 kişilik bir katılımcı grubuyla dahil olduğu “2022 Bursa Türk Dünyası Kültür Başkenti” programı Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü destekleri ve iş birliği ile hazırlandı.

35 öğrencinin konuşmacı olduğu ve 24 ilde 45 lise öğrencisi, 17 üniversite öğrencisi ve 21 öğretmenin katılımları ile gerçekleşen ve YTB'nin destekleri ile Kırgızistan'dan Türkiye'ye gelen 3 öğrencinin de katıldığı Anadolu Mektebi 2022 Türk Dünyası Kültür Başkenti programında hafta boyunca, Orhun Abideleri ve Yunus Emre başta olmak üzere Cengiz Aytmatov, Cengiz Dağcı gibi Türk dünyası ve Türkçenin simgesi haline gelmiş yazarlar hakkında düzenlenen öğrenci panelleri, yazar paneli, yazar buluşması, konser ve tiyatro etkinlikleri yapıldı.

Programın 21 Eylül 2022 Çarşamba günü bölümü BTSO Ali Osman Sönmez Sosyal Bilimler Lisesinde gerçekleştirildi. Okulumuz öğrencileri Neziha Candan'ın yönettiği panelde yine okulumuz öğrencisi Damlanur Duran; Kahramanmaraş'tan Yaren Nur Özen; Karaman'dan Çağla Onuralp; Erzurum'dan Firdevs Demirel; Cengiz Dağcı hakkında sunumlar yaptılar. Açılış konuşmasını okul müdürümüz Bilal Yaşar Kartal'ın yaptığı panelin değerlendirme konuşmasını Prof. Dr. Orhan Söylemez, Doç. Dr. Bahtiyar Arslan, Bursa İl Millî Eğitim Müdürü Serkan Gür ve Anadolu Mektebi Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Sami Güçlü yaptı. Panelist öğrencilerimize katılım belgesi verildiği program toplu fotoğraf çekimiyle sona ermiştir./

BİR NEFES DEDE KORKUT

■ Nagehan TOPRAK

Yer ile gök arasında, kalbin ormanında, aklın yoldaşlığında, ruhun dansı... Bir Nefes Dede Korkut. Bir Nefes Dede Korkut oyunu ile kadim anlatı geleneğimiz içinde çok büyük bir önem ve değer taşıyan, kültürel mirasımız için hayati kıymeti olan eserlerden Dede Korkut Hikayelerimizin “gelecekte geleceğe” anlayışıyla sahneye taşınmasını millî kültürümüz için dolayısıyla günümüz ve geleceğimiz için çok umut verici buluyorum.

Oyunun tanıtımında, “Sen ışırtırsen eğer kalbin diliyle, bütün canlılar; ovalar, ağaçlar, taşlar, kuşlar konuşur. En küçük ayrıntı görünür olur.

Seherler ve geceler destan anlatır, sen ışırtırsen. Havanın, toprağın, denizin, dağların, taşların, insanın dilinden anlamak kalbi duymaktır.” ifadeleri kullanılmış. Geçmişten bugüne, birlikte yaşamın bilincini aktaran en kadim anlatılardan Dede Korkut Hikâyeleri. Evet, bu kadim anlatılarla geçmişten geleceğe sürüp devam eden insanın hayattaki yolculuğuna, serüvenine çok başarılı bir dramaturji, titizlikle çalışılmış ışık ve efektle beraber oyunun ruhuna uygun sade dekor ve kostümün yansıttığı güçle bir de başarılı oyuncuların müzikle, kareografiyle izleyiciyi ilk andan itibaren sarmalaması eklenince ortaya su gibi akıp geçen dopdolmuş bir seyir çıkıyor.

Oyunun dikkat çeken yanlarından biri modern bir anlatı, bir performans tiyatrosu olması yanında geleneksel tiyatromuzun izlerini de takip etmesi. Meddah, gölge oyunu, orta oyununun yansımalarını sentezleyen oyunda en çok etkilendiğim birkaç öğeden bahsetmek istiyorum. Bunların ilki sahnenin düzenlenişi. Dünyayı hatırlatacak biçimde arka planda oyun boyunca bir dairenin olması, kırmızı bir iplik yumağı, sekiz adet çubuk ve tandırı andıran bir fırının dekorda kullanılması. Bunların oyun içinde kullandığı bağlam içindeki semgesel değerleri, oyunun iletileriyle anlamlı bir kompozisyon oluşturuyor. Oyunun ilham kaynağı olan, yüzyıllarca önce yazılan belgelerden süzülerek kültürümüze damla damla akarak mayalanan Dede Korkut Hikâyeleriyle, dünyanın gelip geçiciliğine, insanınsa bir misafir olduğuna; misafir olduğu bu hayatta kendisinden geriye yalnızca iyiliğin, erdemin kalacağına inançım perçinlendi. Arka plandaki daire, iplik yumağı, bu yumağın oyun boyunca çözülmesi, sarılması, oyuncuların boynuna dolandırılması, zamansızlığı, daimi bir akışı ve döngüyü, canlılığı ve devamlılığı simgelemekle birlikte başı sonu belli olmayan bu dünya yolculuğunda insanın her anına şahit oluyorum: Kazandıklarına, kaybettiklerine, sevgisine, nefretine, iradesine, zaafına...

Etkilediğim bir diğer husus ise anlatıcının Dede Korkut veya bir hikâyeci olan anlatıcı olması yerine oyunun tek kadın oyuncusunun kadın anlatıcı olması ve yine Boğaçhan, Deli Dumrul, Tepegöz hikayelerinin sahnelendiği oyunda kadın tiplerinin çok güçlü çizilmesi adeta bir karakter gibi yansıtılmasıydı. Oyunun yönetmeni ve aynı zamanda oyuncusu olan Gökçe Kurt Elitez'in “Dede Korkut'u da bir ana doğurdu. Eğer o ana kalbiyle ona masal anlatmasaydı (...) Dede Korkut'u öyle büyütmeseydi Dede Korkut bizi var etmezdi. Haddenin içerisinde hatun, aşını yaparken, ekmeğini yoğururken, masallar anlattı. O masallar insanların hakikatini ortaya çıkardı. Bizim yolculuğumuz da öyle başladı” güçlü kadın vurgusunun altını çiziyor.

Üç ayrı anlatıyı müzik, kareografi ve başarılı bir oyunculuqla birbirine bağlayan adeta oyun içinde oyun izlemenin keyfine vardığımız, izlerken yalnızca kendimize ait değil dünyaya, insanlığa dair sorularla cevapları bir arada bulduğumuz oyunun nihayetinde masal geleneğimizden de güzelliklerinin de paylaşıldığına şahit oldum. “Tanrı nâmerde muhtaç etmesin” duasıyla oyun son bulurken bir oyunun başında yoğunluktan tandıra sürülen ekmeğin sevgiyle lokma lokma dağıtılması da çok manidardı. Velhasıl kelim, hem sese, söze, gönlü hitap eden özel bir oyun izledik. Yer ile gök arasında, kalbin ormanında, aklın yoldaşlığında, ruhun dansı... Bir Nefes Dede Korkut.

Geçtiğimiz hafta 2022 Türk Dünyası Kültür Başkenti Anadolu Mektebi Bursa Edebiyat Programı kapsamında oyunu izlememize vesile olan Anadolu Mektebi'ne, Bursa Büyükşehir Belediyesine ve başarılı oyuncuları için İstanbul Devlet Tiyatrosunun kıymetli oyuncularına şükranlarımı sunuyorum.

CENGİZ DAĞCI ROMANLARINDA YÜCE GÖNÜLLÜ BİR HATIRLATMA:

ONLAR DA İNSANDI

Cengiz Dağcı'nın herhangi bir romanını, öyküsünü, hatıratını incelemiş, okumuş, yorumlamış olanlar Dağcı'nın olayları, karakterleri, mekânları ve hatta zaman mefhumlarını okuyucunun zihninde sözcükleriyle resmettiğini bilecektir.

■ Damla Nur Duran

Elbette Dağcı'nın bu denli başarılı, çarpıcı neredeyse fotorealist denemek kaleminin sırtında kendi yaşamının, savaşın acımasız yüzünün, vatan özleminin, esir kamplarında kaybettiği yoldaşlarının yasının çok büyük bir payı vardı. Zaten bahsettiklerimiz tüm bu tecrübelerin eserlerindeki etkisini şu sözleriyle anlamamız mümkündür: “Elhamdülillah Türk'üm, Müslüman'ım ve bu topraklarımda yazdığımın hepsinin de hakikat olduğuna yemin ederim.”. Fikrimce Dağcı'nın vatanının özlemini, toprağının kokusunu, yoldaşlarının umudunu, ölümün soğukluğunu, yaşamın çekiciliğini okuyucuya bu denli başarılı şekilde aktarabilen diğeri bir sıradan zaman varlığına şahit olduğu kimi zaman varlığıyla vücut bulduğu karakterlerin ortak noktalarını ustaca yorumlayabilmesinden gelmektedir. Karakterlerin endişeleri, umutları, özlemleri, aşkları, geride bıraktıkları, hayal kırıklıkları Dağcı'nın romanlarında olaylar kadar ön planda ve kapsamlıdır ama Dağcı'yı karakterlerini çok iyi işleyebilen ve okuyucuya aktarabilen klasik bir romancı olmaktan alıkoyan can alıcı bir husus vardır. Bu husus ise kahramanların yaşayıp, tecrübe ettikleri tüm bu hissiyatların tek bir ortak yönü olduğudur.

Dağcı'ya göre tüm bu ortak noktaların birleştiği kapı ise insanlığı olmanın özüne dayanmaktadır. Kendi payıma Dağcı'nın eserlerinden düşen buydu her birimizin ne yaşarsa yaşasın, ne hissederse hissetsin özünde bir insanlığı olduğuydu. Cephede de olsa, geride kalan da olsa, zalim de olsa,

kahraman da olsa, Hasan da olsa, Kasım da olsa, Sadık da olsa, Cengiz de olsa insan olmaktan ibaret olduğuydu. Kısacası yazarın 'Onlar da İnsandı' eserinde dediği gibi "Nerenin insanı olurlarsa olsunlar, neye benzerlerse benzesinler, yine de insandırlar." Cengiz Dağcı'nın neye benzersek benzezelim, nerenin insanı olursak olalım bizi aynı çatı altında topladığı bu özde insan olmanın tüm yanlışlarını, sendelemelerini, iktisamlı yönlerini tecrübe ettirdiğini görebiliyoruz. Kırmızı Teğmen T.'nin gördüğü gerçeklere rağmen vatanını savunma umudu, Hasan'ın ait olduğu topraklara Demirci'ye dinmeyen hasreti, aslını unutmış Selim'in yanlışları ve hatalarıyla da olsa eve dönüşü, Sadık Turan'ın içinde bulunduğu en güç ahvaller de bile vatanına ve halkının kurtuluşuna olan inancı Dağcı'nın kaleme aldığı, hatta tanık olduğu, okurlarına yüce gönüllü bir şekilde öze dönüşü anımsattığı karakterlerden yalnızca birkaçı.

Cengiz Dağcı eserlerini okumak, yorumlamak yaşadıklarına şahit olmanın, onun adına yas tutmanın ötesidir. Onun kaleme aldıklarını okumak bir mirasa, özüne ve insanlığına sahip çıkmaktadır, her daim insanlığı olduğuna hatırlamaktır. Şairin dediği "Ne Gelir Elimizden İnsan Olmaktan Başka". Zannımca biz okurların elinden de yalnızca insan olmak gelmelidir ve kulak vermemelidir bu yüce gönüllü yazarın sesine. Hayat süresince özümüzü hatırlayabilenlerden olmak dileğiyle.

***Panel konuşma metninin bir bölümünden alınmıştır.